

REIS DOOR CEAUCESCU'S ERFENIS: ROEMENIË 1995

(De Vakantiefietser nr. 1997/1 – Katrin Geerts)

Nog hoor ik in de verte het getrappel van paardenhoeven, het gerinkel van koeienbellen... Een reis door Roemenië is werkelijk een reis in de tijd! Veel vervoer met paardenspan, landbouwgrond bewerkt door ossentractie, een herdersjongen met een schaapskudde op uitgestrekte weidegronden, een kudde runderen of een troep ganzen zonder verkeersregels, een vrouw op wandel met haar koe aan een touw, mannen die terugkeren van het veld met de hooivork over de schouder, een waterput met smaakvolle decoratie langs de kant van de weg,...

Verslag van een fietsreis van Katrin Geerts in 1995 door Roemenië.

Wie Roemenië zegt, spreekt over een land met een gevarieerd landschap en een massa uiteenlopende bezienswaardigheden. Eenmaal de industrie en de flatwijken voorbij - daarvoor staan Brasov, Sibiu en vooral Sighisoara model – vind je sprookjesachtige steden met antieke huizen, smalle steegjes en straatklinkers. Kunstig beschilderde huizen en kloosterkerken, dat vind je vooral in Boekovina. Verder tref je romantische kastelen en kasteelruïnes; eenzame bergstreken in de Karpaten met veel naaldwouden, grotten en wintersportaccommodatie; talrijke kuuroorden; een Zwarte Zee met brede zandstranden, en pelikaankolonies in het fascinerende deltagebied; traditie en folklore die standhouden in klederdracht, volksmuziek en volksdans, zoals onder meer in de Muramures...

Roemenië, is een verzameling van regio's met heel verschillende cultuurwortels. In Moldavië (oosten) en Walachije (zuiden) herken je Bulgaarse en Griekse invloeden in orthodoxe kerken en kloosters. Op Transsylvanië (midden) en de Banaat (westen) hebben Oostenrijk en Hongarije hun stempel gedrukt. Dorpskernen en historische binnensteden met gotische en barokke kerken zijn daar Midden-Europees van karakter. Hier wonen al eeuwenlang Duitsers en vooral veel Hongaren die nog vasthouden aan hun taal en cultuur. Verscheidenheid lijkt in Roemenië wel een sleutelbegrip.

Bijna zes jaar na de decemberrevolutie van 1989 blijft van het aanvankelijke optimisme weinig over. Hoge werkloosheidscijfers, fors gestegen prijzen en nauwelijks hogere lonen, een vrije markt dus met muntinflaties van 250 % (1993) en 150 % (1994). De modale burger is niet beter af, en veel mannen grijpen naar de fles.

Het verwaarloosde onderhoud van de meeste stadsgebouwen is een zichtbaar bewijs van armoede en ook van inefficiëntie en onverschilligheid: de erfenissen uit het communistisch verleden. Op het platteland zijn waterleiding en centrale huisverwarming hoge uitzonderingen. De mensen leven er van producten 'uit eigen huis': vlees, melk, kaas, yoghurt, brood, eieren, groenten, fruit, confituur, wijn... 's Morgens vroeg komt de melkkar; de 'alimentaria' (dorpswinkels) zijn enkel nodig voor koffie, thee, cacao, suiker, zout,... Maar juist deze producten zijn daar zelden voorradig. De heroplevende ruilhandel belet dat veel producten de winkel halen. Met wat geluk vind je ze nog op de (rommelige) markt. Veel winkels zijn dan ook vervallen of gesloten. In grote centra liggen steeds meer westerse producten op de toonbank, helaas niet of nauwelijks betaalbaar voor Roemenen. De accommodatie, met verwaarloosde hotels en vieze campings, oogt weinig toeristisch.

Vrije meningsuiting is een nieuw verworven recht. Thuis, op straat en in de vele kranten en tijdschriften wordt druk over politiek gediscussieerd. Roemenen leggen weer contacten met vreemdelingen, onder de voormalige dictator Ceausescu kon dat niet. Spontaan maken ze een babbel tijdens een rusthalte of een (put)waterstop. Vraag je om het tentje naast hun huis op te stellen, dan volgt meestal onmiddellijk de uitnodiging om te overnachten 'in casa'. Ze maken een

bed op en je krijgt een plaatsje aan tafel. Ik sliep maar één keer in de tent en op twee plaatsen stopten ze me nog een souvenir toe: een leuk zelfgeborduurde doek en een fles zelfgestookte tuica (pruimenjenever). Mijn betalingsaanbod werd weggewuifd; ze apprecieerden wel mijn belofte om een briefje met foto op te sturen.

Zelf geraken ze moeilijk aan een visum voor reizen verder dan Hongarije, Bulgarije of Turkije. De communicatie geeft wel problemen; hoewel, met een woordenboekje 'Roemeens op reis' en met gebarentaal, kom je al een heel eind. Veel woorden hebben een Frans tintje of zijn af te leiden uit het Latijn. Anders dan veel Slavische talen, is het Roemeens voor ons niet ontoegankelijk.

"Singura?" is de alom gestelde vraag. Daar is een alleenreizende vrouw op de fiets iets verbazingwekkends en wekt de nieuwsgierigheid op. Toch hebben ze er respect voor, en ik werd nooit lastiggevalen. Roemenië lijkt me heel veilig, ook al zijn ze daar zelf niet van overtuigd. Velen willen je behoeden voor diefstal of afpersing.

In de Roemeense samenleving zijn de conflicten eerder toegenomen dan afgenomen. Tussen Hongaarse en Duitse minderheden, Roemenen en zigeuners was het nooit koek en ei; nu zijn oude en nieuwe communisten bijkomende lonten in het kruidvat. Veel autochtone Roemenen aanzien zigeuners als nietsnutten, herrieschoppers, dieven en moordenaars. Het communistisch regime dwong hen vaak hun trekkersleven op te geven. Nu wonen ze meestal op vaste plaatsen, aan de rand van dorpen of steden. Toch zie je hier en daar langs de weg nog (half)nomadische zigeuners in tentenkampen.

Fietsen in Roemenië, het is een echt avontuur. Uitkijken voor varkens, ganzen, eenden, kippen, kalkoenen, schapen, geiten en koeien. Het loopt er vrij rond in dorpjes zonder veel wegstructuur: een kleurrijk spektakel! De wegen zijn niet overal even goed: secundaire dorpswegen en boerenpaden betekenen steevast zandwegen. Alleen hoofdwegen hebben asfaltbedekking of zijn belegd met kasseien.

Maar al zijn de doorgaande wegen geasfalteerd, kuilen of wegstroken met losse keitjes zijn een constante. Op de meeste wegen, met uitzondering van de drukke invalswegen naar Boekarest, kun je heerlijk fietsen. Automobilisten rijden voorzichtig en respecteren tweewielers. Wel veel getoeter, maar alleen het inhalen met tegenliggers levert problemen op. Niet alle auto's zijn even rijwaardig: vele komen pruttelend tot stilstand, anderen staan met een klapband aan de kant. 's Zondags is het druk op de weg: dagjesmensen zoeken per auto een plekje in de natuur, veel paasbest uitgedoste plattelanders gaan op familiebezoek of kuieren tijdloos ergens naartoe. Anderen trekken met de paardenkar en het gebedenboekje naar de kerk.

Doorgaande wegen zijn goed bewegwijzerd, en om de kilometer lees je de afstand tot het volgende dorp en tot de dichtstbijzijnde stad. Ook keurige borden bij de provinciegrenzen. Verlaat je een stad, dan wensen 'Drum bun'-monumenten je een goede reis toe. De bewegwijzering langs zand- met-stenen-paden is zwak; er zijn weinig borden of kilometerpalen. Bovendien zijn ze vaak onleesbaar of de opgegeven afstanden zijn onnauwkeurig.

Roemenen op de fiets tref je bijzonder weinig aan, zeker niet in het heuvel- en berglandschap. Ook reparatiemogelijkheden en vervangstukken voor buitenlandse toerfietsen zijn schaars. In grote centra vind je soms een winkel 'auto-moto-velo'. In een van deze zaken ontmoette ik twee verkoopsters met een nog lagere technische fietskennis dan de mijne. Gelukkig had ik, behalve een gebroken zadeldoek, geen andere fietsproblemen, zelfs niet eens een lekke band!

Begin mei tot eind september is de meest geschikte fietsperiode. Mijn fietsreisperiode (18 september tot 6 oktober 1995) was eigenlijk al op het randje; toch genoot ik er nog van aardige dagtemperaturen. Eind september zijn handschoenen en een muts 's morgens, 's avonds en bergaf aan te raden. Op de bergpassen (de hoogste is de Transfagarasan, 2034 m) lag trouwens al een pak sneeuw. De meeste neerslag valt in de lente, en ik telde tijdens mijn trip slechts drie fietsdagen met lichte regen. 's Zomers kan het er heel warm zijn.

Het leven in Roemenië is voor westerlingen goedkoop. Een brood kost 300 lei (circa 4,5 fr.) en een frisdrank 450 lei. Alleen in grotere centra vind je melk, yoghurt, koffiekoeken en gebakjes, soft ice, hamburgers en pizza's. September, de oogstmaand van appels en druiven, is voor een fruitliefhebber zoals ik de ideale reis maand! Een kilo druiven kost nauwelijks 1000 lei. Avondmalen en ontbijten, telkens drong de gastfamilie aan om met hen te tafelen, en ik bezweek gewillig... Enkele typische gerechten zijn: ciorbe de legume (groentesoep), mamaliga cu brânza (maïsgries met kaas), sarmale (rolletjes gehakt en rijst gewikkeld in koolbladeren). Eieren en tomaten zijn een constante, af en toe komen ook (zeer vet) vlees en zelfgevangen visjes op tafel. Dikwijls schenken ze wijn of tuica 'de casa', enkele keren een kopje sterke Turkse koffie, opgediend met zelfgemaakte gebakjes. Het ontbijt bestond meestal uit een kop warme (choco)melk met een homp droog brood, een enkele keer met pruimenjam, paprika en tomatenpuree, of brokjes vet... Men doet alles om het je naar je zin te maken. Een gastvrouw zal zich pas bedienen, nadat alle tafelenoten voldaan zijn.

Alleen op reis trekken, het was een nieuwe ervaring en het beviel me best. Datgene doen waar je zin in hebt, stoppen waar en wanneer je wilt! Dank zij de Roemeense gastvrijheid voelde ik me nooit eenzaam, en door de landschappelijke verscheidenheid geraakte ik nooit fietsbeu. Als solorijder werd ik wel sneller een kilometervreter: met pak en zak fietste ik 2.255 km in 16 fietsdagen. Die (onmisbare) fiets is voor mij het transportmiddel, waardoor ik nauwer contact krijg met wat ik onderweg ontdek! Voor herhaling vatbaar? We'll see...

Katrin Geerts, oktober 1995